

Sistema Jurídic de la Unión Europea

Codi: 104474

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2503778 Relacions Internacionals	FB	3	2

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Professor/a de contacte

Nom: Montserrat Pi Llorens

Correu electrònic: Montserrat.Pi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

S'espera que l'alumnat disposarà de, com a mínim, els coneixements fonamentals de les matèries impartides a les assignatures *Dret Internacional Públic* i *Institucions i Polítiques de la Unió Europea* (segon curs del Grau en Relacions Internacionals).

Objectius

- Descriure i analitzar els elements definitoris de la UE, des d'una perspectiva jurídica, per tal de comprendre'n la naturalesa jurídico-política i la seva subjectivitat internacional.
- Conèixer el sistema de repartiment vertical del poder a partir dels principis que regeixen l'atribució de competències a la UE.
- Comprendre els procediments de presa de decisions a la UE, especialment aquelles que tenen una dimensió internacional.
- Conèixer els diferents instruments que integren l'ordenament jurídic de la UE, especialment aquells que tenen una dimensió externa.
- Conèixer les conseqüències de la primacia i l'efecte directe del dret de la UE.
- Comprendre els mecanismes d'aplicació tant legislativa com administrativa del dret de la UE en l'estat espanyol, tant en l'àmbit central com l'autonòmic.
- Comprendre el sistema de control judicial i el paper central del jutge intern en l'aplicació del dret de la UE.

Competències

- Analitzar, fonamentar i argumentar les normes jurídiques aplicables als fenòmens internacionals.
- Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals rigoroses.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

- Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
- Utilitzar les diferents eines d'anàlisi del sistema internacional contemporani, i dels seus subsistemes funcionals i regionals o geogràfics.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els fonaments jurídics que expliquen els diferents actes i disposicions normatives de la UE i els seus diferents impactes en les ordenacions internes.
2. Definir el context jurídic regulador de les relacions internacionals, així com les fonts, les normes i els subjectes del dret internacional públic i la manera en què es manifesten en els actes dels estats i de les organitzacions internacionals.
3. Identificar fonts de dades i fer recerques bibliogràfiques i documentals rigoroses.
4. Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
5. Que els estudiants sàpiguin aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
6. Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica.
7. Reconèixer la influència dels diferents actors en l'elaboració i l'exercici del dret internacional i del dret comunitari i europeu en el sistema internacional.
8. Valorar la responsabilitat internacional en diferents casos de l'actualitat.

Continguts

BLOC 1. LA UNIÓ EUROPEA COM A SUBJECTE INTERNACIONAL

TEMA 1. LA UNIÓ EUROPEA: NATURALESA JURÍDICA I REGULACIÓ VIGENT

La personalitat jurídica de la Unió. El Tractat de la Unió Europea i el Tractat de Funcionament de la Unió Europea. Els valors de la Unió: l'estat de dret. La flexibilitat: diverses vies i marc jurídic.

TEMA 2. COMPETÈNCIES DE LA UNIÓ EUROPEA

El fonament de les competències de la Unió Europea: el principi d'atribució. La base jurídica. Categories de competències. La dimensió externa de les competències. Els principis que regeixen l'exercici de competències: subsidiarietat, proporcionalitat.

BLOC 2: LA UNIÓ EUROPEA COM A POTÈNCIA NORMATIVA

TEMA 3. ELS PROCEDIMENTS NORMATIUS

El procediment legislatiu ordinari. Els procediments legislatius especials. Els procediments delegats i executius. El procediment de celebració d'acords internacionals. Altres procediments.

TEMA 4. L'ORDENAMENT JURÍDIC DE LA UNIÓ EUROPEA

El caràcter autònom de l'ordenament jurídic de la UE. Principals característiques.

TEMA 5. EL DRET PRIMARI

Concepte, contingut, característiques i funcions. Àmbit d'aplicació territorial, personal i temporal. Interpretació. Revisió. Adhesió i retirada.

TEMA 6. NORMATIVA INTERNACIONAL

El dret internacional general. L'activitat convencional de la Unió. Tipologia d'acords. *El soft law*.

TEMA 7. EL DRET DERIVAT

Concepte. Característiques. Els actes obligatoris: a) reglament, b) directiva, c) decisió. Els actes no obligatoris: recomanacions i dictàmens. La distinció entre actes legislatius, delegats i executius. Les decisions de la Política Exterior i de Seguretat Comuna.

TEMA 8. ELS PRINCIPIS GENERALS DEL DRET I LA JERARQUIA DE LES FONTS

Els principis generals del dret: origen i funcions. La jerarquia de les fonts.

BLOC 3: LA INTERACCIÓ ENTRE ORDENAMENTS JURÍDICS

TEMA 9. ELS PRINCIPIS QUE REGEIXEN LES RELACIONS ENTRE EL DRET DE LA UNIÓ I ELS DRETS INTERNS

L'aplicabilitat immediata. L'efecte directe. La primacia: el problema dels drets fonamentals. La responsabilitat de l'Estat per incompliment del dret de la Unió.

TEMA 10. L'APLICACIÓ LEGISLATIVA I ADMINISTRATIVA DEL DRET DE LA UNIÓ

L'aplicació per les institucions i òrgans de la UE. L'aplicació per les autoritats nacionals. L'aplicació en els Estats territorialment complexes: el cas espanyol.

BLOC 4: UN SISTEMA JUDICIAL INTERNACIONAL *SUI GENERIS*

TEMA 11. EL CONTROL JUDICIAL

Les diferents funcions de les jurisdiccions internes i de la Unió. Naturalesa del control del Tribunal de Justícia i criteris classificatoris. Característiques del sistema de recursos. El procediment davant el Tribunal de Justícia i el Tribunal General. El recurs d'anul·lació. El recurs d'incompliment. La sanció a l'Estat incomplidor.

TEMA 12. LA QÜESTIÓ PREJUDICIAL

Naturalesa de la qüestió prejudicial. Característiques. Procediment. Efectes.

TEMA 13. EL JUTGE INTERN I EL DRET DE LA UNIÓ EUROPEA

El dret a la protecció jurisdiccional i el principi d'autonomia procedimental. La inaplicació de les normes internes contràries al dret de la Unió i la tutela cautelar davant de les jurisdiccions nacionals.

Metodologia

Nota prèvia: La metodologia docent i l'avaluació poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Aquesta assignatura és de 6 crèdits ECTS, és a dir, implica una dedicació total de l'estudiant de 150 hores, que es divideix en diversos tipus d'activitats, cadascuna d'elles amb un pes determinat d'hores de treball. Aquesta varietat de formes de treball es materialitza en metodologies diferenciades:

- Activitats dirigides: són activitats a l'aula, amb la presència del professorat i poden consistir en classes magistrals (amb el suport de les TIC i amb la possibilitat de desenvolupar debats en grups); en seminaris de discussió de les lectures obligatòries i en sessions més orientades a qüestions pràctiques, en les que s'analitzaran casos, problemes i exemples relatius al temari del curs. Per aquestes sessions, hi hauran lectures prèvies obligatòries anunciades amb antel·lació. Aquestes activitats representen aproximadament un terç del total del treball exigít (50 hores).

- Activitats supervisades: són activitats dutes a terme per l'alumnat fora de l'aula d'acord amb un pla de treball dissenyat i tutoritzat per part del professorat. També s'hi inclouen les tutories i altres activitats anàlogues de seguiment de curs. Aquestes activitats representen, aproximadament, el 10% del treball exigít (15 hores).

- Activitats autònomes: són totes aquelles activitats que fa l'alumnat pel seu compte i d'acord amb les exigències de la assignatura per tal de superar-la amb èxit. Poden ser lectures bàsiques i complementàries, estudi dels apunts de classe i dels manuals o totes aquelles altres activitats que complementen la formació que s'assoleix en aquest curs. Aquestes activitats representen la meitat del temps de treball dels alumnes (75 hores).

Aquestes activitats seran objecte de concreció en un cronograma que es penjarà a l'aula Moodle abans d'iniciar el curs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals i seminaris i pràctiques a l'aula	52	2,08	3, 4, 5, 6, 8
Tipus: Supervisades			
Tutories	15	0,6	3, 4, 5, 6
Tipus: Autònomes			
Lectures bàsiques i complementàries; estudi personal; organització dels apunts i material; cerca d'informació	77	3,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8

Avaluació

L'avaluació consta d'un examen (50%), tres pràctiques (30%) i dos proves tests (20%). La nota final serà el resultat de calcular la mitjana aritmètica de totes les activitats d'avaluació.

A l'inici del curs el professor/a responsable del grup informarà de les activitats i la seva programació.

Només els alumnes que no superin l'assignatura en el seu conjunt i que hagin obtingut un mínim de 3 (sobre 10) a l'examen podran presentar-se a la reavaluació. És a dir, la reavaluació està prevista pels alumnes que no han aprovat l'assignatura, resultant de fer la mitjana de l'examen més les pràctiques i tests. La reavaluació consistirà en un examen.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen	50%	2	0,08	1, 2, 4, 5, 6, 7

Pràctica II	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Pràctica III	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Pràctica I	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
Test I	10%	2	0,08	1, 2, 4, 7, 8
Test II	10%	2	0,08	1, 2, 4, 7, 8

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

A.- Textos

- *Tratado de la Unión Europea, Tratado de Funcionamiento de la Unión Europea, Carta de Derechos Fundamentales de la Unión Europea*

B.- Manuals

- BORCHARDT, K.-D., *El ABC del Derecho de la Unión Europea*, Oficina de Publicaciones de la UE, 2016, disponible a <https://op.europa.eu/es/publication-detail/-/publication/5d4f8cde-de25-11e7-a506-01aa75ed71a1>

- MANGAS MARTÍN, ARACELI; LIÑÁN NOGUERAS, DIEGO JAVIER, *Instituciones y Derecho de la Unión Europea*, Tecnos, 10 ed., Madrid, 2020.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTÀRIA

- ALCAIDE FERNÁNDEZ, JOAQUÍN; CASADO RAIGON, RAFAEL, *Curso de Derecho de la Unión Europea*, Tecnos, Madrid, 2011

- ALONSO GARCÍA, RICARDO, *Sistema jurídico de la Unión Europea*, Civitas, Madrid, 4ª ed., 2014

- GUTIÉRREZ ESPADA, CESÁREO; CERVELL HORTAL, MARÍA JOSÉ; PIERNAS LÓPEZ, JUAN JORGE, *La Unión Europea y su derecho*, Trotta, 2015.

- SARMIENTO, DANIEL, *El Derecho de la Unión Europea*, Marcial Pons, Madrid, 2016.